

Wandeling Adolf Loos Villa's in Hietzing, Wenen

Wij vragen je er rekening mee te houden dat alle villa's privébezit zijn en dat de grondstukken niet toegankelijk zijn voor onbevoegden.

Vanaf metrostation Braunschweigasse (U4) een stukje langs de drukke Hietzinger Kai lopen en naar links de Steckhovengasse in. De eerste rechts is de Schliessmanngasse. Het huis Rufer bevindt zich links op nummer 11.

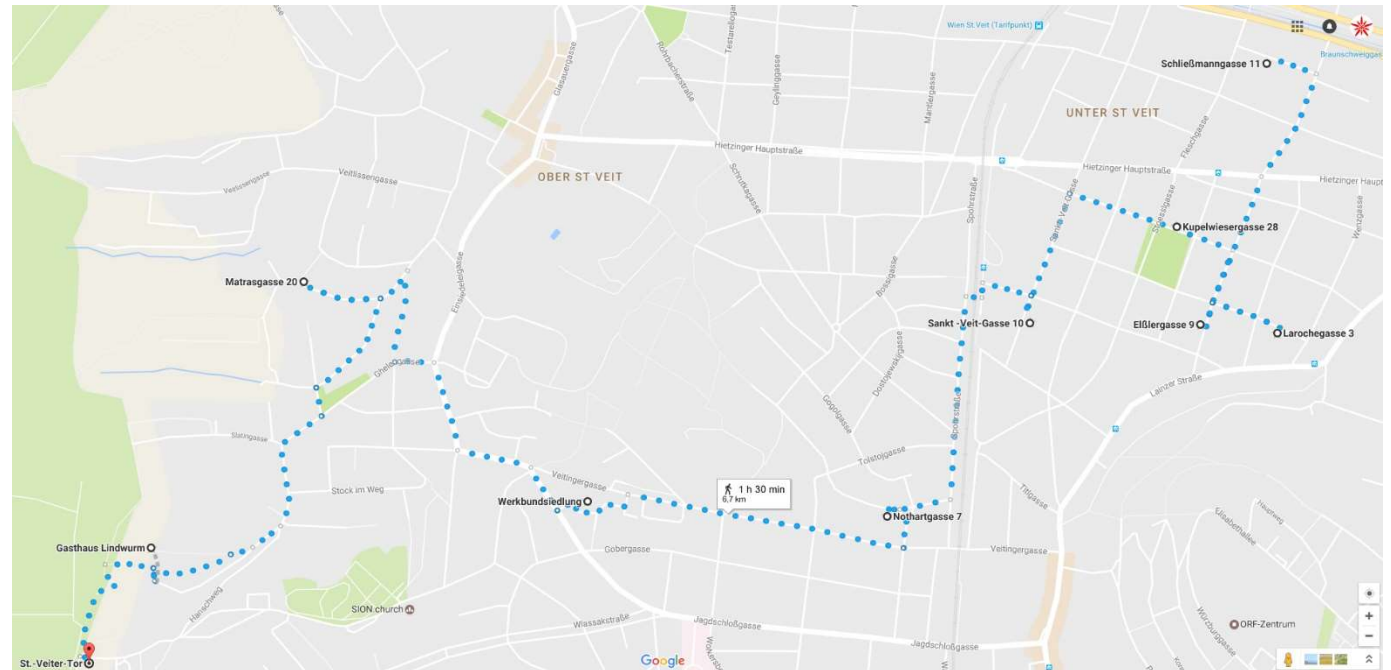
Haus Rufer (1922), 13., Schließmanngasse 11

Een zoon van de opdrachtgever, een koopman en suikerimporteur, was via de Schönberg-kring bekend met Adolf Loos en haalde zijn vader ertoe over deze villa te laten bouwen. Het huis is nog maar ten dele in de originele staat. Aan de tuinzijde is in de zestiger jaren een terras en een zwembad aangebouwd. Het twaalf meter hoge gebouw wordt gekenmerkt door de voor Loos typische indeling van de ruimtes. Deze wisselende hoogtes (Raumplan) van de kamers is nog origineel aanwezig. Daardoor zitten de ramen op onregelmatige afstanden in de façade. Aan de straatkant is een kopie van het parthenonfries ingevoegd.

Loop terug naar de Steckhovengasse en ga rechtsaf. Steek de lommerrijke Hietzinger Hauptstrasse over en loop de Elsslergasse in. De derde rechts is de Larohegasse, waar zich op nummer 3 huis Scheu bevindt (na ca. 100 meter rechts).

Haus Scheu (1912/13), 13., Larohegasse 3

Dit is het enige terrassenhuis dat Adolf Loos ooit bouwde. Het is zelfs het enige terrassenhuis in Midden-Europa. Het werd gebouwd voor de advocaat en gemeenteraadslid Gustav Scheu en zijn vrouw, de schrijfster Helene Scheu-Riesz. Gustav Scheu was de initiatiefnemer van de huurbescherming en was een aanhanger van de tuin-

stadbeweging. Zijn huis werd het geestelijke en sociale middelpunt van deze beweging. Na talrijke bouwkundige veranderingen werd het huis in 1978/79 geheel gerestaureerd en in wezen in de oorspronkelijke staat hersteld. Het terrassenhuis is naar het oosten getrappt en beschikt over drie verdiepingen. Naar buiten toe werkt het rechthoekig en streng. Aan de voorkant rechts bevindt zich achter de deur een speciale wenteltrap voor het personeel.

Loop een stukje terug en ga linksaf de Elsslergasse in. Op nummer 9 bevindt zich rechts op nummer 9 huis Reitler.

Haus Reitler (1922), 13., Elßlergasse 9

Dit in 1897 voor stadsbouwmeester Adalbert Witasek gebouwde huis werd door Adolf Loos opnieuw gepland en door de stadsbouwmeesters Moritz en Josef Sturany

omgebouwd. Het huis is zowel van binnen als buiten uiterst symmetrisch gevormd. Het Raumplan-principe werd hier maar gedeeltelijk toegepast. De verbouwing werd, in tegenstelling tot huis Strasser, met behoud van de bestaande dragende binnenmuren gedaan. In 1924 werden op zolder drie slaapkamers ingebouwd. In 1927 werd het souterrain van woonruimte in opslagruimte veranderd en in 1936 werden van het één-familiehuis twee woningen gemaakt. In 1974/75 werd aan de tuinkant een terras en trap naar de tuin toegevoegd. Ook aan de binnenkant hebben diverse verbouwingen plaatsgevonden.

Loop een stukje terug en ga de tweede linksaf de Kupelwiesergasse in tot je bij het Hügelpark komt. Aan de rechterkant ligt op nummer 28 huis Strasser.

Wandeling Adolf Loos Villa's in Hietzing, Wenen

Haus Strasser (1918/19), 13., Kupelwiesergasse 28

Het uit 1896 stammende huis van drie verdiepingen werd voor Heinrich Ridder Loebenstein von Aigenhorst gebouwd. Adolf Loos verbouwde het voor de Weense fabrikant Karl Strasser grotendeels en gebruikte hier voor de eerste keer zijn "Raumplan", zijn specifieke indeling van ruimtes naar het gebruik dat er van gemaakt werd. Daardoor creëerde hij kamers van verschillende hoogte en grootte. Het huis is sinds 1973 een monument en werd tussen 1991 en 1992 van binnen en buiten gerestaureerd. Door het "Mansardedak" kreeg het huis een extra verdieping. Zoals zo vaak bij Loos verbindt een wenteltrap de verdiepingen. De straatkant werkt door de voorspringende erker in de bovenverdieping symmetrisch.

Loop door de Kupelwiesergasse verder tot de St. Veit-Gasse en ga linksaf. Na ca. 100 meter bevindt zich links op nummer 10 huis Steiner.

Haus Steiner (1910), 13., St. Veit-Gasse 10

De opdrachtgever wilde veel kamers in zijn huis en Loos probeerde het maximum aan ruimte te winnen zonder tegen de bouwvoorschriften te verstoten. In de villawijk Hietzing mochten huizen aan de straatkant slechts een verdieping hebben. Boven de begane grond moest hoogstens een halve verdieping hoger het dak beginnen. Door de oplossing van Loos werkt dit huis alsof het maar een verdieping heeft en verbergen zich meerdere verdiepingen achter het dak. Aan de zijkant van het huis is te zien dat het huis aan de tuinkant drie verdiepingen telt. Het huis is sinds 1996 een monument.

Loop de St Veit-Gasse verder uit en ga rechtsaf de Stadlergasse in. Volg de bocht aan het eind naar links en loop langs het spoor tot de Veitingergasse en ga rechtsaf over

het spoor. Sla de tweede rechts de Gogolgasse in en vervolgens links af de Nohartgasse in, waar direct op de hoek op nummer 7 huis Horner ligt.

Haus Horner (1912), 13., Nohartgasse 7

Het op dit naar het zuiden glooiende perceel gebouwde huis heeft een vloeroppervlak van 200 m². Het lukte Loos ook hier om door een halverwege de tweede verdieping beginnend dak de strenge bouwvoorschriften te omzeilen en veel ruimte te creëren. Het markante dak bepaalt het aanzicht van deze mooie villa. Behalve de noord-west-kant laten alle façades onregelmatig geplaatste deuren en ramen zien. Alle ramen zijn echter in de loop van de tijd veranderd.

Loop terug naar de Veitingergasse en ga rechtsaf. Loop de Veitingergasse aan de overkant verder tot de Woinovichgasse. Ga deze linksaf en volg de Woinovichgasse naar rechts. Je bevindt je nu in de Werkbundsiedlung met huizen van beroemde architecten uit de tijd van Adolf Loos, zoals ook de Nederlander Rietveld. Op de hoek met de Engelbrechtweg is een klein informatiepunt.

Werkbundsiedlung, 13. Woinovichgasse 13-19

Volgens de ontwerper, medewerker en Loos-biograaf Heinrich Kulka beperkte zich de rol van Loos tot enkele telefonisch doorgegeven aanwijzingen. Desalniettemin is het handschrift van Loos duidelijk te zien in deze gespiegelde twee-onder-een-kap-huizen.

Loop de Woinovichgasse uit tot Jagschlossgasse en ga rechtaf terug naar de Veitingergasse. Vervolgens links naar de Einsiedeleigasse en sla rechtsaf. Vervolgens de tweede links de Ghelengasse in en rechtsaf over de Mariensteig naar de Schweizertalstrasse. Ga de

Schweizertalstrasse links af en rechts de Matrasgasse in. Op nummer 20 bevindt zich rechts Haus Stoessl.

Haus Stoessl (1911/12), 13., Matrasgasse 20

Het huis werd voor de driekoppige familie van de schrijver Otto Stoessl gebouwd. Er zijn vier woonlagen, waarvan er zich twee onder het dak verbergen. Aan de zuidkant van het huis bevindt zich een terras en is het huis met hout bekleed, waardoor de strengheid van de gladde, kubistische architectuur enigszins verzacht wordt. Alleen de zuidfaçade is symmetrisch. De ligging is zo gekozen dat het huis met name in de winter zo licht mogelijk is. Jarenlang kwamen op de eerste zondag van de maand de vrienden des huizes bijeen, waaronder Oskar Laske, Ernst Krenek en Alban Berg.

Loop de Matrasgasse terug tot de Schweizertalstrasse en ga rechtsaf. Loop door tot de Prehausergasse en ga linksaf. Vervolgens rechtsaf de Ghelengasse in en loop deze uit. Je komt dan bij Gasthaus Lindwurm waar je kunt lunchen.

Openingstijden Lindwurm: 9:30-23:00, vrijdag gesloten.

Er is vervolgens een wandelpad langs de muur van de Lainzer Tiergarten, het voormalige jachtterrein van keizer Franz Josef, naar de St Veiter poort. Laat je bij de Lindwurm eventueel de weg wijzen. Bij de ingang van de Lainzer Tiergarten staat een kaart waarop o.a. de Hermes Villa, die Franz Josef voor Sisi liet bouwen, is aangegeven. Vanaf de Hermes Villa loopt een brede weg naar de Lainzer poort, vanwaar je met de bus terugkomt richting stad. Je moet dan nog wel een keer bij het eindpunt van de bus overstappen op tram lijn 60 om weer bij de metro te komen.

Openingstijden: www.lainzer-tiergarten.at